

Mitä kansainväliselle VEROSUUNNITTELULLE pitäisi tehdä?

Kansainvälinen verosuunnittelu on käymässä yhä aggressiivisemmaksi. Monikansalliset yritykset minimoivat verojaan käyttämällä hyväkseen siirtohinnoittelua, korkomenojen verovähennysoikeuksia sekä kansallisten ja kansainvälisen verojärjestelmien aukkoja. Aggressiivinen verosuunnittelu vääristää kilpailua, aiheuttaa taloudellisia tehokkuustappioita, nakertaa veropohjaa ja lisää muiden verovelvollisten verojen nostopaineita. Sen torjunta kuluttaa veroviranomaisten voimavaroja¹.

OECD esitti tämän vuoden heinäkuussa aggressiivisen verosuunnittelun hillitsemiseen tähtäävän toimintasuunnitelman. Lähtökohtana on, että tilanteessa, jossa yritysten toimintastrategiat ovat globaalisia, veropolitiikkaa ei voi enää tehdä muista maista riippumatta. Erilliset kansalliset toimet ovat tehotomia ja kalliita, ja siksi tarvitaan kansainvälistä yhteistyötä.

Toimintasuunnitelmien keskeiset muutosehdotukset kohdistuvat niihin kansallisten verolakien ja kahdenvälisen verosopimusten säädöksiin, jotka mahdollistavat kansainvälisille yrityksille kaksinkertaisen verottomuuden. Nämä säädökset koskevat erityisesti korkojen verovähennyskelpoisuutta sekä ulkomailta saatujen ja ulkomaille maksettujen tulojen verovapautta.

Siirtohinnoittelun väärinkäyttöä voitonsiirtelyn välineenä tulee OECD:n mukaan hillitä siirtohinnoittelua koskevia kansainvälisiä sääntöjä kehittämällä. Tämä koskee erityisesti aineettomia hyödykkeitä kuten patenteja, tuotemerkkejä ja tekijänoikeuksia sekä niiden kehittyneeseen liittyvien riskien hinnoittelua, joka on ollut monikansallisille yrityksille yhä keskeisempi voitonsiirtelyn väline.

Läpinäkyvyyden ja tiedonvaihdon lisääminen on myös tärkeä osa toimintasuunnitelmia. OECD:n mukaan yritykset tulisi velvoittaa luovuttamaan tietoja veroviranomaisille aggressiivista verosuunnittelua palvelevista järjestelyistä ja rakenteista.

Myös Euroopan Unioni on tehostanut toimia verosuunnittelun ja veronkierron hillitsemiseksi ja esittänyt tähän tähtäävän toimintasuunnitelman vuoden 2012 lopulla.

Verotuksen oikeudenmukaisuutta puolestustavat kansalaisjärjestöt ovat ilmaisseet tukensa OECD:n aggressiivista verosuunnittelua koskevalle analyysille ja toimenpidesuosituksille, vaikka ne ovat aiemmin arvostelleet OECD:tä rikkaiden teollisuusmaiden suosimisesta. Ne korostavat erityisesti, että monikansalliset yritykset tulisi velvoittaa tekemään tilinpäätöksenä koko konsernin tasolla ja velvoittaa ne raportoimaan yksityiskohtaisesti kunkin maan osalta käytetty työvoima, fyysinen varallisuus, myynti,

voitot ja maksetut verot. Tällöin olisi mahdollista jakaa verot oikeudenmukaisesti kaikkien niiden maiden kesken, joista tuloa on kertynyt.

Myös varakkaat yksityishenkilöt käyttävät veroparatiiseja tulojensa sijoituspaikkana. Tällöin on kysymys usein, vaan ei suinkaan aina, lainvastaisesta veronkierrosta eli tulojen raportoimatta jättämisestä ja piilottamisesta verottajan ulottumattomiin. Veroparatiisien tarjoamat salaisuuspalvelut helpottavat olennaisesti tällaista toimintaa. Ne mahdollistavat esimerkiksi nimettömät pankkitilit tai yritysjärjestelyt, joissa todellinen omistajuus salataan. Näin ne suojelevat myös rahanpesua ja muuta rikollista toimintaa. Tämän toiminnan laajuutta kuvaavat Tax Justice Networkin arvioit, joiden mukaan veroparatiiseissa oleva yksityishenkilöiden finanssivarallisuus olisi vuonna 2010 ollut \$21 000-\$32 000 miljardia.

Tiedonvaihdon lisääminen veroparatiisimaiden ja verovelvollisten asuinmaiden kesken on olennainen keino veronkierron estämiseksi. Automaattisen tiedonvaihdon edistäminen, eriteltyyn pyyntöön perustuvan tiedonvaihdon sijasta, on viimeaikoina nostettu esille tehokkaimpana keinona veroparatiisitoiminnan hillitsemiseksi paitsi kansalaisjärjestöjen, myös kansainvälisen politiikan piirissä, esimerkiksi G20-maiden kokousten viimeaikaisissa päätöslauselmissa. Automaattinen tiedonvaihto ei kuitenkaan

*Katri Kosonen
työskenteli projektitutki-
jana Palkansaajien tutki-
muslaitoksessa vuosina
1992-97. Hän on Euroopan
komission vero- ja tulliasi-
oiden pääosaston entinen
virkamies.*

ole riittävä keino monikansallisten yritysten harjoittaman tapahtuvan aggressiivisen verosuunnittelun hillitsemiseen, sikäli kun se tapahtuu lain puitteissa, vaan siihen tarvitaan tiukennuksia kansallisiin verolainsäädäntöihin sekä kansainvälisen verojärjestelmän aukkojen tukkimista.

Uudet politiikka-aloitteet edustavat selvää muutosta kansainvälisessä ilmapiirissä ja voivat toteutuessaan johtaa verosuunnittelun ja veroparatiisien kautta tapahtuvan veronkierron mahdollisuuksien olennaiseen vähenemiseen. Tällä olisi myönteinen vaikutus paitsi monien maiden verotuloihin, myös yleiseen veromoraaliin ja verojärjestelmien tasapuolisuuteen ja läpinäkyvyyteen, samoin kuin pienten ja keskisuurten yritysten kilpailuedellytyksiin suhteessa suuriin monikansallisiin yrityksiin. Tämä kuitenkin edellyttää, että maiden välinen yhteistyö veropolitiikan alueella lisääntyy merkittävästi. ■

Viite

1 Aiheesta enemmän ks. artikkelini Kansantaloudellisen aikakauskirjan numerossa 3/2013 (tulossa).

